Indledning

Det er med en vis spænding, at jeg kaster mig ud i at skrive om runer.

Min indgang til emnet begyndte som en nysgerrighed efter at forstå, hvad runer egentlig er, og hvordan de blev brugt.

Ret hurtigt stod det dog klart, at den eksisterende litteratur på dansk ofte bevæger sig i to retninger, som hver for sig kan gøre det vanskeligt for nye læsere at finde fodfæste.

På den ene side findes der fremstillinger præget af løse påstande, udokumenterede fortolkninger og vidtgående forklaringer, som sjældent problematiseres.

På den anden side findes der akademiske værker, hvor stoffet behandles fragmenteret og i et sprog, der primært henvender sig til allerede vidende.

For mig betød det, at jeg måtte læse et stort antal bøger og artikler for blot at kunne danne mig et samlet overblik over de grundlæggende spørgsmål, som arbejdet med runer rejser, og som er nødvendige for at kunne gå ned i detaljerne.

Denne bog er et forsøg på at videreformidle netop dette overblik – et helikopterperspektiv – som kan give læseren en sammenhængende forståelse af materialet, før man bevæger sig ned i detaljerne.

Hvis bogen kan bidrage til større overblik og bedre forståelse – snarere end færdige svar – har den opfyldt sit formål.

Lidt fabuleren - Runer – bare bogstaver?

Ser man nøgternt på det, er der i grunden ikke noget særligt ved runer. Runer er bogstaver. Tegn, man kan stave med. Et skriftsystem, der – ligesom det latinske alfabet – kan bruges til at gengive sprog i form af lyde, ord og sætninger.

Og så alligevel.

Det latinske alfabet deler vi med store dele af verden, og som tegn betragtet er bogstaverne forholdsvis neutrale – "kønsløse", så at sige. De får først betydning, når de sættes sammen til meningsgivende ord.

Runerne er anderledes. De er udviklet og brugt af germanske – og især nordiske – befolkningsgrupper og er derfor tæt knyttet til en bestemt historie og kultur. **Vores**

Runerne er desuden navngivne. De har navne, og med navne følger forestillinger, billeder og betydninger.

På samme måde som et navn, ved navngivningen, kan rumme forventninger og håb, har runernes navne givet dem et efterliv af symbolik, romantik og – i nogle tilfælde – magi.

Set udelukkende som skriftsprog er dette jo overflødigt. Navnene ændrer ikke, hvordan en indskrift læses.

Men de forklarer, hvorfor runer ofte opleves som mere ladede end almindelige bogstaver.

Bogens udgangspunkt

Denne bog tager først udgangspunkt i runer som skriftsprog: hvordan de blev brugt til at skrive sprog, og hvordan runeskriften ændrede sig over tid i takt med sproglige og samfundsmæssige forandringer.

Fremstillingen bygger på resultaterne af mange års forskning i runeindskrifter, deres datering og deres sammenhænge, som dygtige forskere har udført.

Forskellen i denne bog ligger ikke i materialet, men i blikket. Hvor forskning ofte søger systemer og overordnede udviklingslinjer, flyttes fokus her mod brugen.

Mod den person, der sad med kniven i hånden og ristede runerne i konkrete situationer.

At riste med runer er i øvrigt en gammel udtryksmåde, der kan føres mindst tilbage til 800 tallet på runesten og også omtales i Eddaerne. At riste betød at skære, at indridse.